

MISIE

5
2015

BOLÍVIA

Krásna víla
a potôčik

**Eucharistický
kongres**

LES A PRALES

Teória relativity

MIGRANTI

**Národnostná
rozmanitosť v Bolívii**

MIGRANTI

Európou v poslednom čase rezonuje téma migrantov. V skutočnosti je to problém prítomný vo všetkých častiach sveta v priebehu celých dejín ľudstva.

Bolívia sa označuje ako viacnárrodný štát. Existuje v nej tridsaťsedem pôvodných jazykových skupín. Medzi najznámejšie patria Kečua, Aymara, Guarayos, Čikitos a Ayo-reos. Štátni úradníci a zamestnanci školstva sú povinní ovládať okrem španielčiny aj jeden z pôvodných jazykov. Okrem toho je v Bolívii veľa prisťahovalcov z rôznych krajín sveta.

Problém prisťahovalectva v Bolívii je vnútroštátnou záležitosťou. Ľudia z náhornej plošiny Altiplana, zvaní Collas (čítaj Koljas) prichádzajú vo veľkých skupinách do miest a komunít v nížinách. V ich pôvodnom prostredí v nadmorskej výške až do päťtisíc metrov nad morom sa veľa plodín neurodí a vládne tam studené počasie. Nie je tam rozvinutý priemysel a chýbajú pracovné príležitosti. V nížinách je pôda úrodnejšia, klíma teplejšia a zároveň viac možností získať prácu.

Collas si so sebou prinášajú svoju kultúru, reč, zvyky ale aj zlozvyky. Mohli by sme ich prirovnať k našim Rómom. Majú veľký zmysel pre hudbu, tanec, pestré farby, pouličné obchodovanie. Sú pomerne neporiadni. Majú tmavšiu pleť a výrazné črty tváre. Niektoré sú akoby kópiou fresiek z prastarých indiánskych chrámov. Ženy nosia typické klobúky, spod ktorých vychádza pár dlhých zapletených vrkočov.

Kresťanstvo neprijali so všetkým, na rozdiel od Čikitos z nížin, ale ponechali si viacero pôvodných pohanských zvykov a povier. Majú viacdetné, niekedy až desaťčlenné rodiny. Najčastejšie ich vidieť ako pouličných predavačov občerstvenia, potravín alebo suvenírov.

Neraz ich vidieť, ako obsadia námestie a prilahlé ulice a nepohnú sa odtiaľ, kým sa mestský úrad alebo aj samotná vláda nezačne zaoberať ich požiadavkami.

Národnostná rozmanitosť v Bolívii

„Čikitos“.

„Čapakos“ - dievčatá z Tariji.

„Camba“ - potomok španielov.

Pani s typicky mayskými črtami.

„Menoniti“ - pôvodom z Holandska.

„Collas“ - Žena z Altiplana.

Teória relativity Alebo keď sa všetko mení

V Bolívii platí jedno pravidlo, ktoré je silnejšie ako zákon: „Isté je len to, že nič nie je isté.“ Nevieť, či by sa táto definícia teórie relativity páčila Einsteinovi, ale nám robí väčší problém, ako tá, o ktorej sme sa učili na hodinách fyziky. Na tunajšiu stravu sa dá zvyknúť, na klímu tiež, ale prijať nedisciplinovanosť a ustavičné zmeny je pre nás európanov asi jedna z najťažších vecí, ktorú nie sme schopní úplne prijať.

Aby ste pochopili tunajšiu „chaotickú dynamiku“, bude lepšie, keď vám to ukážeme na konkrétnych udalostiach.

V septembri sme sa zúčastnili Celonárodného eucharistického kongresu v Tariche (španielsky Tarija), ktorý trval štyri dni. Mali sme cestovať autobusom. Pár minút pred odchodom sme sa dozvedeli,

že z Concepción ideme do San Ramón, ktoré je asi na polceste do Santa Cruz, autom. Bolo pomerne chladné ráno. Pár dní pred tým klesla teplota na jedenásť stupňov. Keďže sme z farnosti išli ôsmi, sadol som si ešte s dvomi mladými na korbu farského auta. Ostatní kňazi, sestrička a pani z farskej kancelárie išli do auta.

Keby som vedel o tejto zmene, bol som sa nejako pripravil. A tak vrámci prispôsobenia miestnej teórie relativity som si dal aspoň slúchadlá na uši, aby som nedostal prievan. Horšie to bolo so žalúdkom, ktorý mu pri rýchlosti nad 80 km/h a pri stave vozovky „na jednotku“ dal poriadne zabráť.

V San Ramón sme po poldňovej duchovnej obnove nasadli konečne na riadny autobus s

nádejou, že cesta bude prebiehať hladko. Rapčanie, ktoré sa s čoraz väčšou intenzitou začalo ozývať kdesi z motora tieto ilúzie z nás rýchlo zahňalo.

Konečne sa šoféri rozhodli a počas krátkej prestávky opravili akúsi súčiastku, ktorá sa uvoľnila na náprave. Konečne!- vydýchli sme si a uložili sme sa na spánok, keďže kraj už bol dávno zahalený do tmy.

Za pár hodín nás prebudilo kolísanie autobusu, ktorý prešiel na poľnú cestu na šírku jedného auta, zarezanú do skalnatého horského terénu nad hlbokým údolím. Ešte pred výjazdom nám povedali, že tu má byť jeden úsek, ktorý treba rýchlo prejsť, lebo je tam zlá cesta. Ale keďže všetko sa mení, tak najbližších osem hodín sme sa knísali touto nekonečnou adrenalinovou cestou, ktorá nijako nezaostáva za svetoznámu „Cestou smrti“.

Žalúdok dostal znova zabráť, najmä na úsekoch, v ktorých sa cesta točila a pravé predné koleso autobusu sa takmer dostávalo do vzduchu nad temnou priepaťou.

Akoby to ešte nestačilo, neraz išlo oproti nákladné auto alebo kamión. Občas boli aj širšie úseky, ale ak sme sa stretli na nevhodnom mieste, jeden zo šoférov musel cúvať, až kým sa nedalo obísť.

Ktosi nám povedal, že vraj je to pomerne bezpečná cesta, že kedysi bola ešte užšia. Začíname rátať

krížiky vedľa cesty, ktoré pripomínajú smutný fakt, že nie každý tento úsek zvládol. Niekde okolo šesťdesiatky prestávame počítať a zaspávame. Spoliehame sa na skúsenosti šoféra, ktorý svoju bdelosť udržiava ustavičným žutím koky. Ale čo je ešte horšie, rapčanie v kolesách sa začína ozývať znova.

Spánok netrval dlho, pretože cestu nám každú chvíľu križovali rôzne zvieratá - psy, kozy, mulice, kone, ošípané, kravy alebo jalovica, ktorej sa zachcelo uprostred cesty materinského mlieka.

Po príchode do Tarichy začala teória relativity naberať na obrátkach. Stačí, keď spomeniem neohlásené zmeny odchodov na prednášky, vyradenie niektorých seminárov, na ktoré sme sa prihlásili, zmeny miesta vydávania stravy, náhle zmeny organizácie, niekedy v priebehu pár minút, zmeny spôsobu dopravy po meste alebo dohadovanie priebehu adorácie v bazilike počas jej slávenia.

Viac ako hodinové posuny programu v tomto kontexte vôbec nepripadali ako niečo zvláštne. Hľadanie sakristie pred otváracou sv. omšou sa podobalo hľadaniu múzea bez mapy, pričom až asi štvrtý chodec nám ukázal to správne miesto. Ešte že zostal nezmenený názov kongresu: „Chlieb, lámaný pre život sveta.“ Až nám to bolo divné.

Vrcholom bolo, keď sme sa cestou späť v Santa Cruz dozve-

deli, že do Concepción sa máme dostať každý po vlastnej osi. To bolo priveľa už aj pre domácich, pretože boli presvedčení, že autobus je objednaný až domov, a zrejme neboli na to pripravení ani finančne. Ale keďže sú na zmeny ako tak zvyknutí, okrem rozpačitých pohľadov sa nikto neozval.

My dvaja sme nasadli na malý mikrobús v túžbe mať celú cestu konečne za sebou. Unavení, bez raňajok, pretože uťahany žalúdok z cesty by asi žiaden pokrm nezvládol sme sa pokúsili opäť trochu zdriemnuť.

Víziu skorého návratu čoskoro narušila blokáda cesty, kvôli ktorej sme museli stáť približne hodinu a pol. Vzhľadom na malý počet ciest bolívcijci využívajú túto skutočnosť a blokovaním ciest sa dožadujú od vlády svojich požiadaviek. Pri väčšom počte protestujúcich je neraz bezmocná aj polícia s tromi stovkami ozbrojených mužov.

Našťastie sa teraz asi stovke policajtov za pomoci obrneného vozidla podarilo po niekoľkých hodinách blokádu preraziť.

Celá cesta z Tarichy do Concepción trvala viac ako dvadsaťjeden hodín. „Konečne doma!“- vydýchli sme si. Nielen preto, že sme sa tešili na oddych, ale aj kvôli nádeji, že aspoň na chvíľu psychicky vypneme od ustavičných zmien a neistôt.

Eucharistický kongres

V dňoch 16.-20. septembra sa v juhobolívijskej Tariche konal piaty celonárodný Eucharistický kongres, ktorého ústrednou témou bolo: „Chlieb, ktorý sa láme pre život sveta“. Zúčastnilo sa ho približne

tritisíc registrovaných členov. Ďalšie tisícky veriacich prichádzali na otvorené časti programu. Okrem pobožností a liturgických slávení bolo súčasťou Eucharistického kongresu dvadsať dva katechéz, dvanásť seminárov, tridsať prednášok a gospelové koncerty.

Večer patrilo eucharistickému sláveniu, ktoré bolo v piatok doplnené o adoráciu a sprievod so Svätosťou Oltárnou ulicami mesta.

Potešila nás spontánnosť ľudí pri týchto sláveniach. Sprievod bol skutočnou slávnosťou ľudí, ktorí sa tešia, že môžu kráčať v zástupe svojho Pána. Ľudia spontánne spievali, tleskali a radovali sa.

Z nášho vikariátu Ňuflo de Chávez sa kongresu zúčastnilo asi štyridsať veriacich. Z toho nás bolo osem kňazov, niekoľko rehoľných sestier, katechetov a iných laikov. Registrovaní účastníci kongresu boli ubytovaní v rodinách a hoteloch v meste. Na prednášky a slávenia sme sa presúvali mikrobusedmi alebo taxíkmi.

Denný program začínal už o ôsmej hodine ráno spoločnou modlitbou ranných chvál.

Po ňom bola katechéza pre všetkých. Po krátkej prestávke sme sa rozdelili do seminárov a pracovných skupín podľa toho, kto si aký vybral. Môžeme povedať, že niektoré z nich mali veľmi vysokú úroveň a veľmi nás obohatili, najmä o Eucharistii v súvislosti so svätosťou zmierenia, ekumenizmom a inými náboženstvami. Po poludní mali katechézy otcovia biskupi v jednotlivých farnostiach, do ktorých sme boli zadelení.

V sobotu večer bola mariánska procesia a pobožnosť s prinesením sochy Panny Márie na hlavnú tribúnu, kde sa v nedeľu konala slávnostná sv. omša na zakončenie kongresu.

Prítomní boli takmer všetci biskupi Bolívie, biskup z Argentíny a kardinál z Nikaraguy, ako zástupca Svätého Otca. Aj keď mal Kongres organizačné nedostatky, umožnil nám viac nahliadnúť do duchovnosti obyvateľov Bolívie.

negatívnych vplyvov, ktoré ich vedú k rezignácii a lenivosti, sú títo ľudia pre mňa vzorom.

Veľakrát sa nesnažia hľadať spôsoby ako robiť veci ľahšie, rýchlejšie a efektívnejšie. Berú veci také, aké sú. Prijmu to a snažia sa cez to všetko preklúčkovať bez nadávania, ohovárania, frfliania a znervózňovania. Bez snahy čo len trochu zmeniť, či vylepšiť situáciu vo svoj prospech. A to nie je všetko. Pokračujú aj vtedy, keď sa veci stále viac a viac komplikujú, zamotávajú a stávajú neznesiteľnejšie.

LES A PRALES

Výhody a nevýhody

Už dlhší čas sa zamýšľam nad tým, ako môžem rozdiely medzi Slovenskom a Bolíviou nielen spoznať, ale ich aj preniesť do života a lepšie sa inkulturalizovať. V nasledujúcich riadkoch prinášam úvahu nad jednou z mnohých možností.

Na Slovensku, sa snažíme veľakrát pracovať na tom, aby sme robili veci čo najlepšie, čo najjednoduchšie, najľahšie, najefektívnejšie a tak zveľaďovali naše domy, záhrady, aby sme sa cítili dobre na našich pracoviskách a všade kam prídeme. Hľadáme stále nové možnosti ako veci meniť, vylepšovať, pretvárať a robiť s menšou námahou. Oceňujeme nové technológie, „update-y“, nové aplikácie a stále rýchlejšiu techniku. Možno si veľakrát myslíme, ako nám idú veci okolo nás dobre, ako zvládame život a všetko, čo prináša.

Počas mojich kaplárskych rokov na Slovensku som s radosťou veľakrát narúšal túto našu zdanlivú istotu. Brával som deti i mladých na výlety do prírody bez všetkým našich „vymožeností“. Bolo zaujímavé pozorovať, ako rýchlo z nás opadne pocit bezpečia, istoty, nadradenosti a samostatnosti. Stačí byť v lese, v noci, daždi či snehu, v tme a hlavne bez mobilu.

Človek sa zrazu cíti taký, aký je. Malý, krehký, zraniteľný, no zároveň sa utieka bez presvedčania k svojmu Otcovi v modlitbe a dôvere k Nemu. Akoby sa vrátil na správnu cestu. Zistí, že celý čas nepracoval na sebe. Bolo to skôr „autorozmaznávanie“. A práve vtedy zatúži človek zatiahnuť na hĺbinu a pracovať aj na sebe.

V Bolívii je k tomu veľa možností napriek tomu, že situácia je rozdielna. Ľudia neoplývajú výtobytkami techniky, čo ich vedie k práci na sebe. Odhladnuc od

Príležitostí k nasledovaniu sú nesčíselné. Stačí tu žiť a znášať všetko ako oni. Najprv sa treba popasovať so situáciami bežného života. Popasovať, lebo moje európske chápanie je iné. Napr.: si neviem predstaviť, žeby sa na Slovensku jazdilo tak nebezpečne a „neohľaduplne“ ako tu a zároveň by som nevidel nikoho v aute ukazovať pejoratívne gestá a počuť vulgarizmy ani vtedy, keby sa vám niekto každých pätnásť sekúnd vopchal do cesty. Neviem si predstaviť, žeby ľudia pokojne sedeli v linkovom autobuse aj po viac ako ôsmych hodinách bez prestávky a nežiadali by šoféra, aby zastal aspoň na toaletu. Neviem si predstaviť, že by sa na Slovensku dohodnuté stále menilo a nik by nefrflal, ani sa na to neponosoval. To, čo som sa nenaučil v lese na Slovensku sa môžem naučiť tu v pralese. Väčšej práci na sebe. Určite tým nechcem povedať, že máme v živote len pasívne všetko prijímať, ale snažím sa z toho vytiahnuť to, čo je osožné.

Na záver Vám neprajem len všetko dobré, ale to, aby ste sa vedeli popasovať so všetkým, čo v živote príde.

Ján Piatak

Krásna víla a potôčik

Keď sme sa pred nedávnom zúčastnili na Eucharistickom kongrese, ubytovali nás v jednej rodine. Spal som na detskej posteli polepenej rozprávkovými postavami. Vynorili sa mi spomienky na detstvo, najmä na to, keď mi mamka na dobrú noc rozprávala rôzne príhody.

Dnes už tento zvyk takmer vymizol. Deti si pozerú rozprávku v televízii alebo na internete. Ale to nikdy nie je to, ako keď rodič ropráva príbehy a dieťa je vo svojej fantázii vtiahnuté hlboko do deja, takže takmer stráca rozdiel medzi realitou a rozprávaným dejom a hlboké pravdy sa vpisujú do jeho jemnej duše.

Keďže náš časopis čítajú aj deti, chceli by sme ich preto potešiť nasledujúcou rozprávkou. Boli by sme radi, keby Vám ju na dobrú noc prečítali Vaši rodičia. Ste pripravení? Tak ideme na to!

Kde bolo, tam bolo, za siedmymi horami a siedmymi dolami, v malej chalúpke pri potôčku, na úpäti krásnych hôr, žila krásna víla. Žila sama,

lebo ostatné víly jej závideli. Niektoré jej nepovedali nič, len jednoducho od nej odišli. Iné jej povedali, že je škaredá, nemožná alebo že im pokazila život. A tak žila sama a s ostatnými vílami sa vídávala iba z diaľky. V samote sa naučila načúvať hlasom prírody a rozumieť jej. A tak postupne dozrievala cez bolesť, prírodu a lásku.

Chodievala sa vyžalovať k potôčiku, lebo v ňom mohla ihneď umyť svoju zaslzenú tvár, aby nikto nespozoroval, že sa trápi. Odpoveďou jej bol bystrý žblnkot vody, ktorá sa jej kĺzala pomedzi jemné nôžky.

A tak chodila deň čo deň a vylievala svoje trápenia spolu so slzami do potôčika, v ktorom sa bezo stopy strácali. Vždy odišla od neho o trošku pokojnejšia, hoci si to spočiatku neuvedomovala. Postupom času čoraz menej hovorila o svojich žiaľoch a čoraz dlhšie sa započúvala do žblnkotu potoka. Tiež si nevšimla, že postupne aj dravosť potoka slabla a jeho vody boli pokojnejšie.

Chodila k nemu rada. Akoby našla domov. Všetko, čo do neho hodila, odnášal preč. Neprinášal takmer nič okrem nežného osvieženia, a predsa ho mala rada.

Jedného dňa potôčik tak zoslabol, že sa jeho hladina sotva vlnila. Ale čo to? Na jeho hladine uvidela víla postavu nádherného dievčaťa s jemne kučeravými vlasmi, pod ktorými sa iskrili dve šibalské oči podčiarknuté líniou ružových perí.

„Kto si?“ - spýtala sa víla ob-
razu. „To si ty“ - ozval sa potôčik.

„Ale to nemôže byť pravda“ - povedala víla. „Veď všetci mi hovoria, aká som škaredá a zlá. Preto nemám žiadnych priateľov. „Ale máš“ - povedal potôčik. „A koho?“ - opýtala sa prekvapená víla. „No predsa mňa“ - odpovedal potôčik. „Lenže ty nie si víla. Si len potok, ktorý mi preteká pomedzi prsty...“

„Možno...“ - zažblnkotal skromne potôčik. „Ale poznám všetky tvoje tajomstvá, vypil som všetky tvoje slzy a ako jediný ti ukazujem, aká si naozaj krásna.“ Víla onemela od tohto úprimného a očarujúceho vyznania. Už dávno prestala veriť, že niečo podobné by ešte niekedy mohla počuť.

„Potôčik môj mileny!“ - ozvala sa po chvíli víla a líčka sa jej leskli ako dva zarosené diamanty. „Zober ma so sebou do diaľav, kam sa uberáš. Nenechávaj ma tu samú v lese plnom húšťav a nebezpečenstiev. Nenechávaj ma tu opustenú a odhodenuú!“

Potôčik sa najprv zamyslel a potom zažblnkol: „Ale to by si mi musela najprv dať svoje srdce...“ „Dám ti všetko, čo len budeš chcieť, len ma tu nenechávaj samú“ - prosíkala víla. „Dobre!“ - povedal napokon potôčik. „Pokoju si ľahni vedľa mňa, zatvor si oči a nechaj môj hlas plynúť tvojím srdcom. Dôveruj mi, nechaj sa ním unášať.“

Víla dýchala čoraz pomalšie a po chvíľke tíško zaspala.

A čo bolo ďalej? To nik presne nevie, lebo odvtedy ju už v lese nikto nevidel. Našli iba jej hodvábný závoj na vyležanej tráve pri rieke.

Po niekoľkých zimách kupci od mora priniesli správy, že od istého času počuť pri západe slnka uprostred šumu vln nádhernú pieseň. Nikto nevidel tú, ktorá ju spieva, ani nerozumel jej slovám, ale každý mohol potvrdiť, že keď sa započúval do jej tónov, vždy táto pieseň niečo ťažké alebo bolestivé odplavila z jeho duše.

Pavol Hucík

MÚZEUM DINOSAUROV

V Tariche na juhu Bolíviie sme navštívili múzeum dinosaurov. Nejde o ich napodobneniny ale o skutočné kosti týchto pradávnych veľikánov, ktoré sa našli v okolí ale aj

v samotnom meste, napríklad pri kopaní základov domu. Múzeum obsahuje exponáty mamutov, mastodontov, korytnáčiek, predchodcov koní a iných prehistorických zvierat. Zbierka je doplnená o paleontologické nálezy pôvodných obyvateľov Ameriky, ich zbraní, ozdôb a keramiky. Unikátom expozície je zachovalá múmia malého dieťaťa.

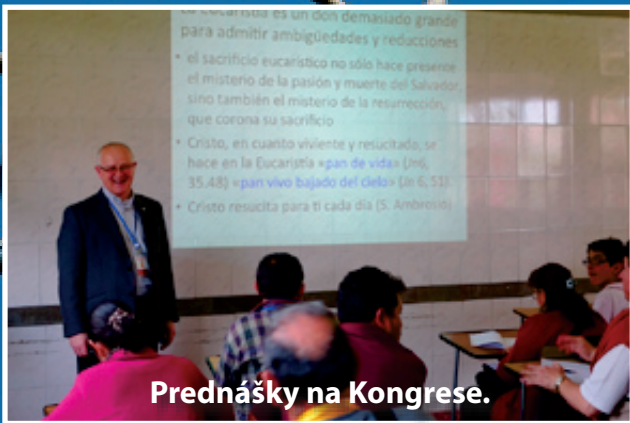

Tradičný rybolov.

Spontánnosť ľudí na Kongrese.

Prednášky na Kongrese.

Masky na Kongrese v Tarije.

Rozdávanie školských potrieb deťom.

Kázeň v komunite.

Výlet s miništrantmi.

Príprava jedla z juky

Milí naši priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoraáciu alebo chudobných vo farnosti Concepción, kde pôsobíme, môžete tak urobiť prostredníctvom bankových účtov: 0320652630/0900 (Pavol H.) alebo: 0522512863/0900 (Ján P.)